BOEKBESPREKINGEN

Automatische gegevensverwerking
Informatiesysteem

MANAGERS EN COMPUTERS

onder redactie van Jac. M. Anthonisse, C. Booster en H. J. Hummeling
Samsom Uitgeverij B.V., Alphen a/d Rijn · Brussel
Vanaf 1976 doorlopend
Circa 500 bladzijden
Hoofdwerk: oktober 1978, *f* 73,–, aanvullingen ± *f* 0,23 per blz.

door Prof. A. J. van 't Klooster

Managers en Computers

In het ten geleide van het handboek is vermeld dat uit de veelheid aan literatuur die over computers en automatisering is verschenen en nog steeds verschijnt door het management van bedrijven en instellingen vaak moeilijk een verantwoorde selectie is te maken.

Dit handboek beoogt dan ook de computer te plaatsen en te verklaren als een instrument ten behoeve van het management. Diverse auteurs leveren daartoe in dit losbladige handboek een bijdrage.

Over het nut van het uitgangspunt van de redactie kan weinig verschil van mening bestaan. Uw recensent deelt deze mening. Het bereiken van dat doel zal door de veelheid van organisaties qua doelstelling, omvang en aantal functies binnen die organisaties zeker geen gemakkelijke opgave zijn.

De doelgroep van het handboek is erg breed. De redactie heeft gekozen voor het bijeen brengen van artikelen uit binnen- en buitenland, voor een deel reeds elders gepubliceerd, waarbij de opvattingen en praktijkervaringen met het gebruik van de computer door de auteurs worden belicht.

Thans zijn in de bundel 14 artikelen opgenomen met een totale omvang van circa 500 bladzijden. Deze artikelen als totaliteit beschouwend komen mij nogal kaleidoscopisch voor. Er is nog weinig samenhang en opvattingen en stijl lopen nogal uiteen.

De verschillende invalshoeken van waaruit het boek volgens de redactie wordt opgebouwd zijn:

- informatieverzorging en de organisatie ervan
- wat betekent automatisering voor uw organisatie
- op welke wijze moeten automatiseringsprojecten worden gestuurd
- de invloed van de manager op het automatiseringsprodukt
- computers en hun betekenis voor produktiviteit en werkgelegenheid
- rentabiliteit en effectiviteit van goede informatie
- automatisering: zelf doen of uitbesteden
- het begeleiden van mensen in veranderingsprocessen
- taken van gebruikers: wat doen bijv. de data-base managers.

Deze indeling spreekt zeker aan.

De geplaatste artikelen echter geven tot dusverre 2½ jaar na de eerste verschijning · nog onvoldoende uitwerking aan deze doelstellingen.

De inhoudsopgave van de verschenen artikelen is een andere dan de hiervoor genoemde invalshoeken.

Een oordeel geven over het handboek in het geheel aan de hand van de geplaatste artikelen kan niet verder reiken dan de hoop uitspreken dat de redactie erin slaagt om de doelstelling c.q. beleidslijnen van het boek duidelijker te definiëren dan wel artikelen en bijdragen te vinden die aansluiten bij de huidige doelstelling.

Overgaande tot de reeds uitgegeven 14 artikelen kan in de eerste plaats worden gesteld dat zij op een enkele uitzondering na van een goede kwaliteit zijn. Dit geldt vooral voor de bijdragen die in de internationale literatuur reeds zijn verschenen. Het is zeker van belang dat dergelijke artikelen gemakkelijk toegankelijk blijven via een „readings" bundel. Wel vraag ik mij af of deze stukken de praktische manager alle even zeer zullen aanspreken. Vele beschouwingen bereiken nl. een vrij hoog theoretisch niveau.

Het lijkt mij dan ook dat dit handboek zich vooral richt op de manager met een brede vooropleiding. Voor de M.A.B. lezers die in de genoemde probleemgebieden geïnteresseerd zijn lijken de artikelen dan ook wel geschikt.

L. C. van Zutphen geeft in het eerste artikel (zijn oratie) een overzicht van de problemen die de gebruiker ondervindt bij de automatisering en de relatie tussen de informatiewaarde en de inzichten van managers. Een overzichtelijk geheel met goede suggesties dat echter op vele punten theoretische beschouwingen en definities bevat en daardoor eerder de theoreticus zal aanspreken dan de „praktische" manager.

P. H. Kempen behandelt op overzichtelijke wijze het veranderingsproces gepaard gaande met de opzet en de invoering van geautomatiseerde systemen. Ik beveel dit artikel gaarne aan.

Het derde artikel, van Ackoff is een zeer beschouwend artikel. Het gaat over systemen en de ontwikkelingen daarin, hetgeen in de naam systeem-revolutie tot uitdrukking komt. Een goede bijdrage, welke wel veel theoretische kennis bij de lezer veronderstelt. Slechts via de opvatting dat het systeemdenken

een noodzakelijke basis is voor doelmatige automatisering van de informatieverzorging zou dit artikel aan het doel van het boek kunnen beantwoorden.

Computer en automatisering komen in de 57 bladzijden nauwelijks aan de orde.

In verschillende artikelen wordt de informatie-economie beschreven:

- J. M. C. Tromp: „Bedrijfshuishouding en Informatie-economie"
- J. C. Emery: „Rendabele Informatiesystemen: mogelijk of niet?"
- C. van Uitert: „De economie van de Informatie verwerking" een vertaling uit de E.D.P. Analyzer.

Alle artikelen zijn op zich lezenswaardig, doch wat overlappend. Alleen Emery neemt de vraag van de waarde van informatie ter hand zonder overigens tot een kwantitatieve bepaling te komen.

M. Verhelst tracht een aanzet te geven voor het bepalen van de bruto financiële baten van informatie voor het besturen van financiële processen. Het is een goede bijdrage die echter veel abstraherend denkvermogen vereist, alsmede enige kennis van en ervaring in het werken met formules.

Wellicht kunnen deze artikelen bijdragen tot een verdere ontwikkeling van de informatie-economie. Dit vraagstuk staat thans nog in de kinderschoenen.

Deze artikelen zullen de topmanager duidelijk maken dat, indien hij problemen heeft met de vraag of zijn automatisering wel goed is opgezet en of het rendement wel positief is, hij zeker niet de enige is die met die vraag worstelt.

Vooral het artikel dat uit de E.D.P. Analyzer is vertaald geeft de mening van vele organisaties, hoofdzakelijk de grotere ondernemingen weer, waarbij het een open vraag blijft of de ervaringen in Amerika voor Nederland zo belangrijk zijn.

Twee praktisch gerichte artikelen van T. Tieleman over Management Informatiesystemen (53 bladzijden) en W. Mettner over het Personeelinformatiesysteem (71 bladzijden) geven naast de algemene beschouwingen een goede behandeling van enkele probleemgebieden bij de Nederlandse spoorwegen en bij de Duitse spoorwegen. Beide artikelen zijn zeer grondig opgezet.

Het artikel van Scheepmaker over gedistribueerde gegevensverwerking behandelt een algemeen vraagstuk voor managers dat velen, ook door de beknoptheid zal aanspreken.

Verder zijn nog enkele nuttige artikelen opgenomen over computerkontrakten en juridische aspecten.

Het zal de aandachtige lezer niet zijn ontgaan dat de recensent enige moeilijkheden heeft met het geven van een oordeel. Op zich goede artikelen zijn opgenomen in een bundel waarvan de doelstelling door deze artikelen (nog) niet wordt waargemaakt.

Het handboek is losbladig. Naar ik heb vernomen ligt het in de bedoeling de komende jaren de aanvullingen frequenter te doen geschieden.

Gebruikers (van informatie) vormen een bijzonder grote en heterogene groep van personen. Een groep welke naar mijn mening steeds groter wordt omdat vele managers in het midden- en kleinbedrijf meer en meer bij de automatisering worden betrokken.

Ik hoop dan ook dat het de redactie lukt de bedoeling en de doelgroep van dit handboek duidelijker te maken. Wellicht kan dit worden bereikt door een opgave van de artikelen die men wil brengen, terwijl de omvang van de artikelen mogelijk wat kan worden beperkt in de toekomst.

Boekhouden
Administratie

A. G. H. van Liempt, Dr. A. de Jong en
Drs. Mr. H. Beckman

LEERBOEK VOOR DE VOORTGEZETTE STUDIE IN HET BOEKHOUDEN. Deel 1

H. E. Stenfert Kroese B.V., Leiden/Antwerpen

door G. Kleijnen R.I.

Van dit bekende werk is thans de zevende herziene druk verschenen. De oorspronkelijke auteurs Van Liempt en De Jong versterkten daarbij hun team met Drs. Mr. H. Beckman, registeraccountant.

Het boek behandelt een brede scala van onderwerpen die voorkomen in de administratieve verwerking van de gebeurtenissen in de handels en de industriële onderneming, en dit op gedegen, duidelijke en overzichtelijke wijze.

Uiteraard gaat de lezer, die zich daarvoor interesseert, een vergelijking maken met de vorige druk. Daarbij blijkt dat de auteurs zich hebben bezonnen op de presentatie van de leerstof en deze op meerdere plaatsen hebben uitgebreid en verdiept of gehergroepeerd. Ik wijs bijvoorbeeld op de behandeling van de actuele prijzen bij de voorraden, speculatie-resultaten, economische voorraad en niet te vergeten de boekhoudkundige verwerking van direct costing.

Het boek handelt over boekhouden. Zonder dit als kritiek te willen beschouwen, geef ik de schrijvers in overweging om in een volgende druk, die, gezien de kwaliteit van dit werk zeker zal komen, wat meer aandacht te willen besteden aan de functie van de boekhouding in het kader van de interne controle. Ik geef toe dat men zich dan alras bevindt op het uitgebreidere terrein van de administratieve organisatie, maar een kleine afzwaaier in die richting kan m.i. geen kwaad en verrijkt de inhoud van het werk alleen maar.

Voor dit werk geldt „goede wijn behoeft geen krans". Ik hoop dat vele studenten SPD, MO, HEAO en hun opleiders, er met volle teugen van mogen genieten.

Systeem(analyse)
Automatische gegevensverwerking

W. Hartman

OEFENBOEK SYSTEEMONDERZOEK

Kluwer, Deventer. 1978, 106 bladzijden, *f* 17,50

door W. F. H. Alleijn

In het M.A.B. werd in januari 1976 een bespreking opgenomen van de Leerboeken Informatica Methoden respectievelijk Technieken voor Systeemonderzoek.

Thans is een volledig herziene en sterk uitgebreide herdruk verschenen van het uit 1972 daterende boekje Examenvragen systeemonderzoek. Terecht is hieraan nu de titel gegeven „Oefenboek Systeemonderzoek".

Naast meer dan 800 oefeningen en vragen zijn vele keuzevragen opgenomen die bij schriftelijke examens zijn gebruikt. De indeling is overeenkomstig die van de vorengenoemde MESO- en TESO-boeken.

Uiteraard zijn een groot aantal vragen gericht op onderwerpen als organisatie van het onderzoekproject, systeemontwerp, schematechnieken e.d., maar ook de overige onderdelen, onder meer controle technieken krijgen ruimschoots de aandacht.

De publicatie is niet alleen een belangrijke aanvulling op de leerboeken, maar vormt tevens een goed boek om de eigen kennis van deze gebieden eens te testen.

In overleg met en ten behoeve van Informatica docenten zal, indien daaraan behoefte blijkt te bestaan, nog een syllabus met antwoordindicaties worden samengesteld.

De samensteller is erin geslaagd om uiterst selectief de belangrijkste onderwerpen samen te vatten in korte duidelijke vragen en oefeningen.